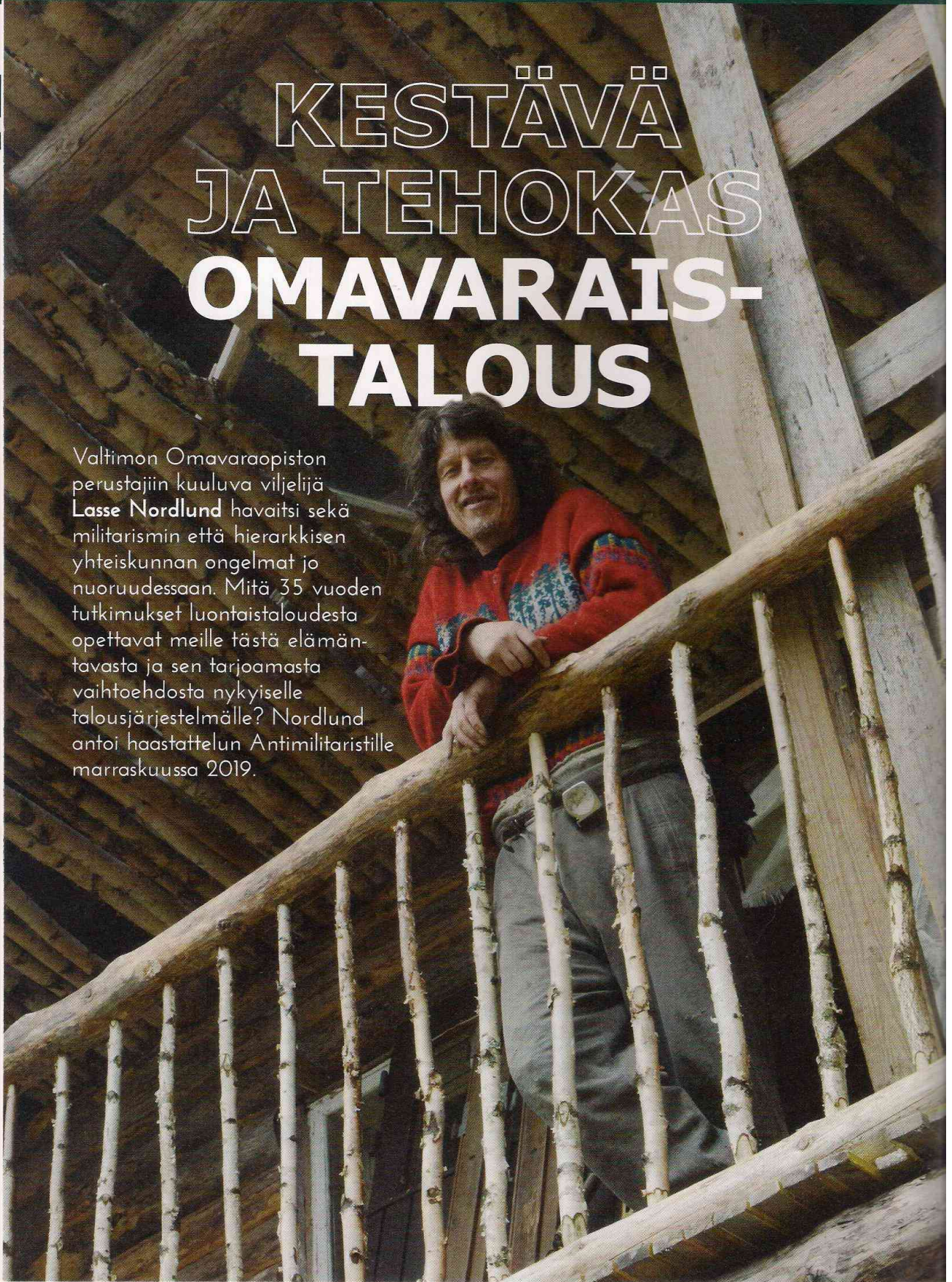

KESTÄVÄ JA TEHOKAS OMAVARAIS- TALOUS

Valtimon Omavaraopiston perustajiin kuuluva viljelijä **Lasse Nordlund** havaitsi sekä militarismiin että hierarkkisen yhteiskunnan ongelmat jo nuoruudessaan. Mitä 35 vuoden tutkimukset luontaistaloudesta opettavat meille tästä elämäntavasta ja sen tarjoamasta vaihtoehdosta nykyiselle talousjärjestelmälle? Nordlund antoi haastattelun Antimilitaristille marraskuussa 2019.

TALOUSJÄRJESTELMÄ

Havahduin melko nuorena yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja minulle oli jo varhain selvää etten menisi armeijaan. Vartuin asevelvollisuusiikään 1980-luvun Saksassa. Siihen aikaan siviilipalvelukseen päästäkseen piti lähettää pitkät kirjalliset perustelut armeijan suorittamisen estävistä omantunnon syistä sekä vastata niistä kutsuntalautakunnan edessä. Vietin 18 kuukauden pituisen palveluksen kehitysvammaisten työpajan ohjaajana. Oli raskasta nähdä kuinka ihmisiä pidettiin loukussa laitoksessa tekemässä alihankintatöitä teollisuudelle. Mietin myös palveluksen aikana totaalkielletymistä, mutta kanttini ei riittänyt siihen vielä silloin.

Vakamuksenselvittäminen sai minut pohtimaan vastuuta. Tajusin, että omatuntoni ei salli minun luovuttavan päätäntävaltaa kenellekään siitä harjoitanko väkivaltaa vai en. Mietin, että taistelutilanteessa tulisi psykologisesti melko mahdollomaksi kieltäytyä väkivallasta. Siksi minulle oli tärkeää huolehtia siitä, etten edes joudu sellaiseen tilanteeseen, jossa päätäntävalta asiasta olisi jollakin muulla. Tämä on tärkeä seikka myös nykyajattelulleni. Koen, ettei ihminen ole niin vapaa tekemään päätöksiä kuin yleisesti luullaan. Olemme laumahenkisiä ja siksi meidän on vaikea tehdä raskaita päätöksiä idealistiselta pohjalta. Useimmat valitsevat opportunistin.

Sivarin jälkeen tutustuin anarkismiin ja pohdin hierarkiaa, valankäyttöä ja määräysvallan alaisuutta. Mietin kuinka voimme ottaa vastuuta elämästä hierarkkisessa yhteiskunnassa. Johtopäätökseni oli, että se ei ole mahdollista sillä olemme delegoineet niin paljon määräysvaltaa pois itseltämme. En olisi esimerkiksi voinut päättää, ettei maksamiani veroja käytettäisi puolustusbudjettiin. Ylipääsemätön ristiriita johti siihen, että aloin pohtia kuinka irrottaisin itseäni yhteiskunnasta. Mikäli ei voi osallistua yhteiskuntaan on omillaan. Omavaraisena on täysi vastuu itsestään ja suhteestaan ympäröivään maailmaan. Minulle siihen ryhtyminen ei ollut ensisijaisesti ekologinen kysymys vaan kyse oli vastuun palauttamisesta omiin käsiini.

Kohti riippumattomuutta

Aloitin valmistautumisen luontaistaloudessa elämistä varten parikymppisenä ja muutin takaisin Suomeen vuonna 1990. Parin renkivuoden jälkeen muutin nykyiseen asuinpaikkaani Valtimolle. Noin 12 vuoden ajan testasin kuinka pitkälle omavarautuminen on mahdollista viedä käytännössä. Tutkimusta varten tilanne oli pelkistettävä niin, että olin mahdollisimman riippumaton ulkopuolisesta energiasta. Sen ansiosta pystyin sanomaan tarkalleen kuinka paljon viljelysmaata ihminen tarvitsee pystyäkseen elättämään itsensä Suomessa: viisi aaria, jos käy lisäksi sienessä ja marjassa. Myöhemmin perheellistyn ja nykyään perhekuntamme elää osittaisessa sekataloudessa.

Omavaraisuus on riippuvuussuhteiden katkaisemista toisiin. Se on luonnostaan voimallisesti kytköksissä maahan ja kestävyteen. Omavaraisena tiedostan minkälaisia resursseja sidon käyttööni tästä maailmasta. Olen tutkinut 35 vuotta luontaistalouden energiatehokkuutta. Hikimittarimme kertoo valmistettavaan esineeseen satsatusta voimasta ja työajasta. Se auttaa arvioimaan onko hyödyke turha vai tarpeellinen.

Kokeiluissani huomasin että elämän edellytykselle välttämättömään elintasoon päästään noin neljän tunnin päiväkohtaisella työäärällä vuotta kohden. On otettava huomioon, että työ määrä painottuu kesälle ja että tämän tason saavuttaminen vaatii pitkien ja uuvuttavien vuosien kautta tapahtuneen opettelun.

Kestävä ja energiatehokas omavaraisalous

Omavaraisalouden harjoittaminen on ehdottomasti työkeskeinen elämäntapa. Silti on pidettävä hyvää huolta myös henkisestä hyvinvoinnista. Ajattelussani ihanteellinen luontaistalous on itse itseään säätelevä systeemi, joka estää yhteiskuntaa irtautumasta ekologisesta kestävydestä. Juuri näin on käynyt sen johdosta, että tähän systeemiin on pumpattu valtava määrä muun muassa fossiilista energiaa.

Rahaakaan ei tarvita omavaraisessa kyläyhteisössä, sillä toiselle suoritettavat työt ovat velkakirja itsessään. Rahaa tarvitaan luodessa suurempia markkinoita, mutta silloin ollaan myös sen lieveilmiöiden parissa. Kaupankäynnissä tuotettujen hyödykkeiden siirtely syö nopeasti hyödyn, joka vaihdannasta voi syntyä. Siksi riippuvuutta ostotavaraan ja rahaan kannattaa ajaa alas.

Teollisen yhteiskunnan toiminnot vaikuttavat ensisilmäyksellä tehokkailta. Kuva muuttuu kun otetaan laajemmin huomioon erilaisiin energiallisiin panoksiin tämä tapahtuu. Tähän kaikkeen kuulu moninkertaisesti energiaa ja resursseja verrattuna itseään ylläpitävään omavaraisalouteen, jossa ei tarvita viemäriverkostoa, ja polku riittää tieksi. Tästä olen kirjoittanut tarkemmin kirjassamme "Elämämme perusteista" kymmenen vuotta sitten. Kirjan voi ladata kotisivuiltamme.

Nykyisessä raha- ja talousmallissa käytetään valtava määrä eri puolilta maailmaa kuskattua öljyenergiaa kompensoimaan tehotonta energiatasetta. Ulkopuolista energiaa on niin paljon käytettävissä, että olemme menettäneet käsityksen kestävästä ja tehokkaasta energiankäytöstä. En usko, että voimme hallita enää luomiamme järjestelmiä vaan ne hallitsevat meitä. Hajautettu yhteiskunta ei tarvitse samanlaista säätelyä ylhäältäpäin kuin keskitetty malli.

Muutos on omilla käsissämme

Fossiilitaloudesta poisoppiminen on nähdäkseni kiireellinen tavoite, jota meidän kannattaa vaalia. Nyky-yhteiskunnassa kestävyteen on mielettömän pitkä matka, ja luulen, että ihminen ryhtyy tarvittaviin toimiin vasta välittömän pakon edessä – eli liian myöhään. Kriisitilanteessa ihminen käyttäytyy stereotyyppisesti ja pyrkii pelastamaan oman nahkansa, eikä eettisillä tai ekologisilla kysymyksillä ole enää paljon merkitystä.

Omavaraisalous on melko kriinkestävä elämäntyyli. Henkilökohtaisen ilmastoahdistukseni ja siihen liittyneen luopumisen surun olen käynyt läpi jo aikojen sitten. Mitä enemmän ihmiset osaavat tehdä itse, sitä enemmän heillä on hallinnan tunnetta elämästä, jolla on rauhoittava vaikutus.

Maria Dorff ja minä olemme perustaneet omavaraopiston, joka nimensä mukaan opettaa taitoja omavaraiseen elämään. Viljelemisen, käsitöiden ja rakentamisen lisäksi vaaditaan henkistä kykyä oppia pois resurssirunsauden myötä syntyneistä tavoista elää. Itselläni on, joko viisastumisen tai vanhenemisen kautta, vähentynyt aristelu systeemin kanssa. Yhteistyön Kainuun kansanopiston kanssa sujuu tosi hienosti. Maailmassa tapahtuu muutoksia parempaan vain sen kautta, että ihmiset ryhtyvät johonkin. Pelkällä muutoksen vaatimisella ei ole paljon arvoa. Usein olemme tyytymättömiä kestäväksi osoittautuneeseen yhteiskuntaan ja kuitenkin olemme delegoineet valtavasti asioita itseltämme eri instituutioille. Niiden takaisin ottaminen on iso projekti. Uudistukset kohti kestävyttä eivät toteudu rennosti ottamalla, mutta työ tuo merkityksellisyyttä elämään.